

EUROOPAN PARLAMENTTI

2009 - 2014

Työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunta

2010/2272(INI)

24.3.2011

MIETINTÖLUONNOS

vammaisten liikkuvuudesta ja osallistamisesta sekä Euroopan
vammaisstrategiasta 2010–2020
(2010/2272(INI))

Työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunta

Esittelijä: *Ádám Kósa*,

PR_INI

SISÄLTÖ

	Sivu
EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS	3
PERUSTELUT.....	9

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

vammaisten liikkuvuudesta ja osallistamisesta sekä Euroopan vammaisstrategiasta 2010–2020 (2010/2272(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan¹,
- ottaa huomioon yhteisön peruskirjan työntekijöiden sosiaalisista perusoikeuksista²,
- ottaa huomioon yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27. marraskuuta 2000 annetun direktiivin 2000/78/EY³,
- ottaa huomioon 12. toukokuuta 2000 annetun komission tiedonannon "Tavoitteena eurooppalainen nanoteknologiastrategia" (KOM(2000)0284),
- ottaa huomioon 25. syyskuuta 2001 annetun komission tiedonannon "eEurope 2002: Julkisen sektorin verkkosivujen ja niiden sisällön saavutettavuus" (KOM(2001)0529),
- ottaa huomioon Maailman terveysjärjestön luoman toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälisen luokittelujärjestelmän (International Classification of Functioning, Disability and Health, ICF), joka hyväksyttiin 22. toukokuuta 2001 (Maailman terveysjärjestön yleiskokouksen päätöslauselma 54.21),
- ottaa huomioon 30. marraskuuta 2003 annetun komission tiedonannon "Yhtäläiset mahdollisuudet vammaisille: eurooppalainen toimintasuunnitelma" (KOM(2003)0650),
- ottaa huomioon 24. tammikuuta 2003 annetun komission tiedonannon "Tavoitteena oikeudellisesti sitova Yhdistyneiden Kansakuntien asiakirja vammaisten oikeuksien ja ihmisarvon edistämiseksi ja suojelemiseksi" (KOM(2003)0016),
- ottaa huomioon 16. maaliskuuta 2005 julkaistun komission vihreän kirjan "Kohti väestörakenteen muutoksia – uusi solidaarisuus sukupolvien välillä" (KOM(2005)0094),
- ottaa huomioon 26. marraskuuta 2007 annetun komission tiedonannon "Vammaisten tilanteesta laajentuneessa Euroopan unionissa: eurooppalainen toimintasuunnitelma 2008–2009" (KOM(2007)0738),
- ottaa huomioon 2. heinäkuuta 2008 annetun komission ehdotuksen direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (KOM(2008)0140),

¹ EYVL C 54, 25.2.2000.

² EYVL C 364, 18.12.2000.

³ EYVL L 303, 2.12.2000, s. 16.

- ottaa huomioon 15. marraskuuta 2010 annetun komission tiedonannon "Euroopan vammaisstrategia 2010–2020: Uudistettu sitoutuminen esteettömään Eurooppaan" (KOM(2010)0636),
 - ottaa huomioon ehdotuksen neuvoston päätökseksi (KOM(2008)0530) ja Euroopan parlamentin 24. huhtikuuta 2009 esittämänsä kannan vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen tekemiseen Euroopan yhteisön puolesta¹,
 - ottaa huomioon 13. joulukuuta 2006 hyväksytyyn vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan²,
 - ottaa huomioon ehdotuksen neuvoston päätökseksi (KOM(2008)0530) ja Euroopan parlamentin 24. huhtikuuta 2009 esittämän kannan vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen tekemiseen Euroopan yhteisön puolesta³,
 - ottaa huomioon 27. huhtikuuta 2010 annetun komission ehdotuksen neuvoston päätökseksi "Jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista – Eurooppa 2020 -strategian yhdenmetytjen suuntaviivojen II osa" (KOM(2010)0193) ja sitä koskevan 8. syyskuuta 2010 annetun Euroopan parlamentin kannan⁴,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 48 artiklan,
 - ottaa huomioon työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunnan mietinnön sekä ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunnan, naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnan sekä vetoamusvaliokunnan lausunnot (A7-0000/2011),
- A. ottaa huomioon, että yhdenvertaisina kansalaisina vammaisilla on yhtäläiset oikeudet sekä oikeus kiistämättömään ihmisarvoon, yhdenvertaiseen kohteluun ja itsenäiseen suoriutumiseen sekä oikeus osallistua täysimääräisesti yhteiskuntaan,
- B. ottaa huomioon, että 80 miljoonaa eli noin 16 prosenttia Euroopan unionin työikäisestä kokonaisväestöstä on vammaisia, muun muassa autistisia henkilöitä, ja että vammaisten työttömyystaso on edelleen aivan liian korkea, sillä se on kaksi kertaa muiden työttömyystasoa korkeampi ja voi aiheuttaa sosiaalista syrjäytymistä,
- C. ottaa huomioon, että vammaisuuteen perustuva suojelu rajoittuu työhön, ammattiin ja ammatilliseen koulutukseen (2007/78/EY),
- D. ottaa huomioon, että vammaispolitiikka kuuluu usein jäsenvaltioiden toimivaltaan, minkä vuoksi se perustuu kansallisiin traditioihin ja sosiaalisiin käytänteisiin sekä taloudelliseen kehitykseen ja taloudelliseen tilanteeseen,

¹ EUVL C 282 E, 8.7.2010, s. 413.

² Yhdistyneet kansakunnat, Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous, hyväksytty 13.12.2006.

³ EUVL C 282 E, 8.7.2010, s. 413.

⁴ Hyväksytyt tekstit, P7_TA(2010)0309.

- E. ottaa huomioon, että (fyysisen) liikkuvuuden ja (sosiaalisen) osallisuuden välillä on kiinteä yhteys erityisesti viestintävapauden (keinot ja mahdollisuudet), viittomakielten ja vapaan liikkuvuuden osalta kaikilla elämän osa-alueilla, joihin liittyy tavoite täysimääräisestä osallistumisesta yhteiskuntaan,
- F. ottaa huomioon, että vammaisilla on oikeus itsenäistä suoriutumista edistävien avohuollon palveluiden riittävään tasoon, oikeus henkilökohtaiseen avustajan käyttöön, oikeus taloudelliseen ja sosiaaliseen riippumattomuuteen sekä oikeus osallistua täysimääräisesti yhteiskuntaan,
- G. ottaa huomioon, että kaikille tarjolla oleviin palveluihin ja tavaroihin liittyy huomattavia esteettömyysongelmia vammaisten kannalta,
- H. ottaa huomioon, että vammaiset kärsivät syrjinnästä koulutuksessa ja ongelmia on myös vammaisten lasten ja oppilaiden vammaisuuden tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa, minkä vuoksi heidän työllistymismahdollisuutensa ovat erittäin rajalliset,

Tavoitteet

1. korostaa, että varojen käyttö ja taloudelliset investoinnit vammaisten hyväksi ovat pitkän aikavälin investointeja, jotka tuottavat kaikille hyvinvointia ja vahvistavat yhteiskunnan perustaa;
2. panee merkille, että solidaarisuus kuuluu olennaisesti eurooppalaiseen yhteiskuntaan ja niissä tunnustetaan kaikilta osin tarve tehdä mukautuksia "lievästi" vammaisten henkilöiden hyväksi; korostaa kuitenkin, että vakavasti vammaiset ja monivammaiset tarvitsevat enemmän ihmisoikeuksien ja ihmisarvon puolustamiseen perustuvaa tukea;
3. korostaa uuden Euroopan vammaisstrategian 2010–2020 tavoitteiden merkitystä ja kehottaa määrittelemään hallinnon kaikkia tasoja koskevia tarkempia tavoitteita;
4. korostaa tarvetta tarkastella vammaisuutta uudesta näkökulmasta, jossa on lähdettävä liikkeelle sellaisen tehokkaamman järjestelmän luomisesta, jonka avulla voidaan koordinoita ja valvoa Euroopan vammaisstrategian täytäntöönpanoa;
5. muistuttaa, että kestävän yhteiskunnan, jossa ihmiset elävät pidempään terveinä, olisi tarkoitettava myös sitä, että vammaisten tarpeet voidaan ottaa etukäteen huomioon toimintaympäristössä lisäämällä tavaroiden ja palvelujen saatavuutta;

Kansalais- ja ihmisoikeudet

6. kehottaa noudattamaan Euroopan unionin perusoikeuskirjaa ja kaikkien tarpeet huomioon ottavan suunnittelun periaatetta (Design for all -periaate);
7. kiinnittää huomiota siihen, että monet vammaiset kärsivät edelleen syrjinnästä, joka liittyy yhdenvertaisuuden puutteeseen lainsäädännössä ja oikeuslaitoksissa, ja kehottaa jäsenvaltioita korjaamaan nämä puutteet myös äänioikeuden ja luonnonkatastrofien ja ihmisen aiheuttamien katastrofien julkishallinnon osalta;

8. korostaa, että kehitysvammaiset ovat erityisen alttiita joutumaan hyväksikäytön tai väkivallan uhreiksi, ja kehottaa jäsenvaltioita ottamaan käyttöön tehokkaan valvontajärjestelmän, jonka avulla voidaan taata, että ihmisoikeuksia ja ihmisten vapauksia kunnioitetaan laitoshoidossa ja että erityistä huomiota kiinnitetään vammaisiin naisiin;

Tiedon keräämisen ja sidosryhmien kuulemisen merkitys

9. korostaa, että tällä hetkellä vammaiskysymyksiä ja vammaispalveluja koskevat johdonmukaiset tiedot, kuten hoitolaitosten määrää ja laatua koskevat tiedot, ovat puutteellisia tai vähäisiä;
10. on pettynyt vammaisten henkilöiden vähäiseen osallistumiseen tiedon keruuseen ja kuulemisiin ja katsoo, että kansalaisyhteiskunnan antamien vastausten määrä (336 vastausta) komission kyselyyn komission erityisellä kuulemisesta koskevalla verkkosivulla vuonna 2009 on osoitus siitä, että tiedotuskampanjalla ei tavoitettu kohderyhmiä;
11. kehottaa komissiota tehostamaan jäsenvaltioiden keskinäistä yhteistyötä erityisesti vertailtavien tietojen keräämisessä; korostaa, että vammaisasioiden mittaamisen ei tulisi perustua ainoastaan lääketieteellisiin näkökohtiin vaan sen yhteydessä olisi otettava huomioon myös sosiaalisia ja toimintaympäristöön liittyviä tekijöitä;

Väestömuutokset ja esteetön toimintaympäristö

12. korostaa, että myös väestörakenteen muutos voi vaikuttaa vammaisten tilanteeseen, sillä ikääntyneitä varten luodut palvelut ja ratkaisut ovat lähestulkoon välttämättömiä myös vammaisille;
13. panee merkille, ettei tämän pitäisi johtaa kilpailuasetelmaan näiden kahden väestöryhmän välillä vaan se voitaisiin nähdä työllisyyteen perustuvia kasvuinnovaatioita ja jäsenvaltioiden yhteiskunnallista kehitystä edistävänä tekijänä;
14. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita harkitsemaan ja arvioimaan direktiivin 1083/2006/EY 16 artiklan soveltamista sekä saavutettavuutta koskevia toimia sen perusteella, miten niihin voitaisiin myötävaikuttaa Euroopan rakennerahastoja ja erityisesti Euroopan sosiaalirahastoa käyttämällä;

Vapaa liikkuvuus ja esteettömät palvelut

15. tunnustaa, että vapaa liikkuvuus Euroopan unionissa on perusoikeus; korostaa, että se vaikuttaa myönteisesti elämänlaatuun ja vammaisten yhteiskunnalliseen osallistumiseen;
16. toteaa, että vastavuoroisesti tunnustettu vammaisten pysäköintilupa ja yhdenmukainen EU:n perusoikeuskirja matkailijoiden oikeuksista ovat vammaisten yhteiskunnallisen osallistamisen kannalta merkittäviä;
17. korostaa, että innovointiin ja tietoon perustuvat taloudet eivät voi kehittyä ilman vammaisille tarkoitettuja sisältöjä ja rakenteita, kuten esimerkiksi näkövammaisille

tarkoitettut esteettömät verkkosivut sekä viittomakieltä käyttävien kannalta järkevät sisällöt ja näiden saatavilla olevat palvelut;

18. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita tehostamaan palvelujen saatavuutta vapaaseen käyttöön annettujen patenttien, standardointitoimeksiantojen ja edullisten ohjelmistojen kautta, mukaan luettuna Eurooppa 2020 -strategian lippulaivahankkeet, jotta Eurooppa 2020 -strategian tavoitteet voidaan saavuttaa;

Yhtäläiset mahdollisuudet

19. vahvistaa, että eri tavoin vammaisilla ihmisillä olisi oltava käytössään mukautettuja välineitä, joiden avulla he voisivat ostaa tuotteita ja palveluja;
20. vahvistaa, että tuotteiden, tavaroiden ja palvelujen, niiden muunnellut versiot mukaan luettuna, ei pitäisi olla syrjiviä ja sen vuoksi niissä ei voi käyttää erityisesti vammaisia koskevaa vaihtoehtoista hinnoittelua; katsoo lisäksi, että julkisia hankintoja koskevaa EU:n lainsäädäntöä olisi tarkasteltava uudelleen;
21. vahvistaa, että pk-yritykset voisivat myötävaikuttaa vammaisten tilanteeseen erityisesti, jos niille tarjottaisiin julkisiin hankintoihin liittyviä parempia mahdollisuuksia; katsoo, että tämän vuoksi pk-yrityksille olisi annettava lisää asianmukaista tietoa vammaisista;
22. korostaa, että suojatyöpaikat ja tuetut työpaikat voisivat niin ikään olla hyviä ratkaisuja eri tavoin vammaisten henkilöiden työllistämisessä kohtuullisia mukautuksia koskevien sovellusten mukaisesti;
23. kehottaa paikkaamaan aukon nykyisessä EU:n syrjintää koskevassa lainsäädännössä, joka liittyy suojeluun vammaisuuden perusteella, sillä nykyisellään suojelu rajoittuu työhön, ammattiin ja ammatilliseen koulutukseen (2007/78/EY);

Investoiminen vammaisiin

24. toteaa, että nykyisillä koulutusjärjestelmillä ei yleisesti pystytä vähentämään opintonsa keskeyttäneiden vammaisten korkeaa osuutta; korostaa, että tämä aiheuttaa vammaisille entistä pahempia sosiaalisia vaikeuksia ja työllistymisongelmia, etenkin meneillään olevan kriisin jatkuessa;
25. vahvistaa, että osallistava koulutus olisi nostettava keskeiseen asemaan; katsoo, että tästä syystä sitä olisi korostettava eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisten puitteiden ("ET 2020") yhteydessä sekä Eurooppa 2020 -strategian lippulaivahankkeessa "Uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelma"; tähdentää lisäksi tarvetta edistää uusia ja sopivia suuntaviivoja sekä tietotekniikan tarkoituksenmukaista käyttöä kouluissa ja kotona henkilökohtaisen ja räätälöidyn avun näkökulmasta;
26. painottaa, että yritysten yhteiskuntavastuu voisi myös antaa merkittävän sysäyksen vammaisten tilanteeseen; kehottaa toimijoita ja sidosryhmiä soveltamaan hyviä käytänteitä tällä alalla ja tukemaan sitä;

27. vahvistaa, että on tärkeää edistää lisätoimin koulutuksen tarjoamista EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden virkamiehille sekä parantaa mahdollisuuksia saada tietoja julkisista lainsäädäntöasiakirjoista ja julkisista oikeudellisista menettelyistä;
28. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita parantamaan vammaisten lasten vanhemmille tarkoitettun tiedon jakamista, jotta varhainen tunnistaminen, tuki ja mahdolliset ratkaisut voidaan toteuttaa heidän tarpeidensa mukaisesti;

Köyhyyden torjuminen

29. toteaa, että vammaiset ihmiset kärsivät keskimääräistä yleisemmin köyhyydestä; ottaa huomioon, että 80 miljoonaa vammaista, mukaan luettuna miljoona kuuroa, elää köyhyydessä;
30. muistuttaa Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuoden antamasta virikkeestä ja vahvistaa, että köyhyyden vähentäminen ei toteudu, jos vammaisia ei integroida työmarkkinoille ja jollei tulopolitiikkaa mukauteta sairas- ja työkyvyttömyyseläkejärjestelmien osalta; muistuttaa, että viimeksi mainitusta seuraa myös leimautumista;

Parlamentti vaatii edelleen sosiaalisesti kestäväää ja ihmisoikeuksiin perustuvaa tarkastelutapaa

31. kehottaa jäsenvaltioita ja komissiota ratifioimaan viipymättä vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen sekä siihen liittyvät valinnaiset pöytäkirjat;
32. kehottaa jäsenvaltioita arvioimaan (uudestaan) vammaisuuteen liittyviä toimiaan sekä siihen liittyviä kansallisia ohjelmia tai strategioita Euroopan vammaisstrategian määräajan kuluessa ja sen puitteissa Eurooppa 2020 -strategian mukaisesti;
33. vaatii, että komission on viitattava selkeämmin vammaisuuteen liittyviin kysymyksiin suunnitteilla olevassa vihreässä kirjassa julkisten hankintojen uudistuksesta;
34. kehottaa jäsenvaltioita tukemaan mahdollisuuksiensa mukaan sellaisia soveltuvia toimenpiteitä ja räätelöityjä välineitä, lääketieteellisiä näkökohtia lukuun ottamatta, joilla pyritään lisäämään mahdollisuuksia itsenäiseen elämään siten, että voidaan varmistaa yhtäläiset mahdollisuudet ja aktiivinen elämä;
35. kehottaa komissiota laatimaan konkreettisia, tarkoituksenmukaisia ja selkeitä toimenpiteitä sekä luomaan järjestelmän, jolla voidaan valvoa Euroopan vammaisstrategian täytäntöönpanoa hallinnon kaikilla tasoilla;
36. kehottaa komissiota esittelemään saavutettavuutta koskevan eurooppalaisen säädösaloitteen, kuten se on luvannut Euroopan vammaisstrategiassaan;
37. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle ja komissiolle sekä jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille.

PERUSTELUT

YHTEENVETO

Esittelijä iloitsee ennakolta seuraavien toimenpiteiden toteuttamisesta, joiden tavoitteena on kestävä yhteiskunnan aikaansaaminen ja jotka nojaavat ihmisoikeuksiin perustuvaan linjaukseen parlamentin päätöksen mukaisesti. Ensinnäkin jäsenvaltioiden ei pidä ainoastaan allekirjoittaa ja ratifioida vammaisten oikeuksia koskevaa YK:n yleissopimus ja siihen liittyviä lisäpöytäkirjoja, vaan olisi myös aiheellista, että ne kehittäisivät vammaisuutta koskevia kansallisia toimintalinjoja ja strategioita komission laatiman Euroopan vammaisstrategian ja Eurooppa 2020 -strategian mukaisesti ja tarkastelisivat uudestaan tätä aihetta koskevia voimassa olevia kansallisen tason asiakirjoja. Tämän vuoksi siirtymistä kohti yksilöllisesti räätälöityä hoivaa ja palveluja, joilla pyritään tukemaan itsenäistä elämää, on pidettävä tervetulleena, sillä liian kaavamaisista järjestelmistä, joissa yksilöllisten vaatimusten tukemiseen on vain niukasti joustovaraa, ei ole liiemmin hyötyä Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden toteuttamisessa. Euroopan vammaisstrategiaan kytketty komission julkaisema toimintasuunnitelma on askel oikeaan suuntaan, mutta tukea olisi annettava toimenpiteille, joiden määrääjät ovat tarkempia ja joihin sisältyy ohjelma-alueita, joilla voidaan parantaa täytäntöönpanoa.

Esittelijän näkemys on, että EU:n toimielinten on saavutettava rakennerahastojen uudelleentarkastelun ohella kaksi erityisen tärkeää lainsäädännöllistä tavoitetta: niiden on esitettävä kuvaus Euroopan vammaisstrategiassa vahvistetusta saavutettavuutta koskevasta eurooppalaisesta säädösaloitteesta ja luonnos tätä säädösaloitetta käsittelevästä normatiivisesta asiakirjasta.

LÄHTÖTILANNE

Euroopan parlamentti on useaan otteeseen kiinnittänyt huomiota vammaisten tilanteeseen ja hyväksynyt monia merkittäviä päätöksiä vammaisten osallisuuden edistämisestä ja näiden oikeuksien tunnustamisesta ja puolustamisesta sekä kehottanut jäsenvaltioita ja komissiota laatimaan EU-tason oikeusperiaatteita ja lainsäädäntöä. Ilman niitä parlamentin jäseniä, jotka yhä edelleen työskentelevät aktiivisesti tämän kysymyksen parissa, nykyisiä tuloksia ei olisi saavutettu.

Esittelijä on sitoutunut vammaiskysymykseen ja on myös itse henkilökohtaisesti joutunut kohtaamaan (ja kohtaa edelleen) ongelmia ja puutteita, jotka vaikuttavat huomattavasti vammaisten elämänlaatuun.

Tämä sitoumus edustaa myös uutta tarkastelutapaa, jossa yritetään ottaa huomioon paitsi tähän asti saavutetut tulokset myös sisällyttää siihen uusia linjauksia sekä mahdollisia näkymiä, joilla pyritään saavuttamaan kestävä, kilpailukykyinen ja innovatiivinen Eurooppa.

Mietinnön peruslähdekohtana on, että vammaisia koskevat uuden sukupolven ihmisoikeudet sekä nykyiset ihmisoikeudet on säilytettävä. Kukaan ei kyseenalaista, etteikö vammaisilla olisi ihmisoikeuksia, mutta niiden käytännön soveltamista ovat haittaamassa vammaisen

henkilön toimintaympäristön osin fyysiset ja osin sosiaaliset esteet, mukaan lukien palvelut ja tuotteet, jotka eivät ole asianmukaisesti vammaisen henkilön saavutettavissa. Silloin tällöin joihinkin käytäntöihin kiinnitetään suurempaa huomiota, kuten tarpeeseen tarjota avohuollon palveluita, henkilökohtaisen avustajan käytön oikeuteen (taloudellinen ja sosiaalinen riippumattomuus), viittomakielten merkityksen sekä kaikkien tarpeet huomioon ottavan suunnittelun periaatteen tunnustamiseen. Kaikkien näiden käytäntöjen tavoitteena on itsenäisen suoriutumisen mahdollistaminen. Erityistä huomiota kiinnitetään vammaisten lasten ja heidän vanhempiansa (joista valtaosa on vammaisia) oikeuksiin tukemalla kehittymistä jo varhaisessa vaiheessa ensimmäisenä investointina tulevaisuuteen.

Yksi tärkeimmistä Eurooppa 2020 -strategian mukaisista tavoitteista – jollei peräti tärkein – on niiden lähes 80 miljoonan EU:ssa elävän vammaisen työllisyyslukujen kasvattaminen sekä syrjimistä aiheuttavien esteiden poistaminen mahdollisimman pikaisesti. Tällä hetkellä ainoastaan murto-osalla EU:ssa elävistä vammaisista on työpaikka tai on mahdollisuus saada sellainen, ja on olemassa suuri riski, että joidenkin kohtalona on sosiaalinen syrjäytyminen. Vammaisten ja sellaisten henkilöiden työllisyystaso, joiden työkyky on heikentynyt, on yleisesti matala koko EU: alueella, sillä vain noin 30–40 prosenttia on työssä. Tilanne on vielä pahempi köyhemmissä jäsenvaltioissa, joissa työllisyystason on noustava yhden prosentin vuosivauhtia, jos Eurooppa 2020 -strategiassa vahvistettu 75 prosentin taso aiotaan saavuttaa. Samanaikaisesti 12 miljoonaa työpaikkaa, joihin vaadittava koulutustaso on matala, häviää vuoteen 2020 mennessä.

Viitaten mietinnön otsikkoon esittelijä pitää tärkeänä osoittaa, että vammaisten liikkuvuus – mukaan luettuna mahdollisuus hyödyntää tietoliikenneyhteyksiä ajatusten siirtämiseen ja itseilmaisuun – ja sosiaalinen osallisuus eivät ole toisistaan erillisiä eivätkä pelkästään toisiaan tukevia tekijöitä vaan kaksi täysin valmista ihmisoikeuksiin pohjautuvaa perustaa vammaisten yhtäläisten oikeuksien parantamisen alalla. Mitä tulee otsikon toiseen osaan Euroopan parlamentin on yksinkertaisesti reagoitava tavoitteisiin, jotka on vahvistettu komission uudessa 10-vuotisessa Euroopan vammaisstrategiassa, ja sen liitteessä vahvistettuihin toimenpiteisiin. Tämä viime marraskuussa julkaistu strategia korvaa EU:n edellisen seitsemänvuotisen vammaisstrategian.

YKSITYSKOHTAISET PEUSTELUT:

Tavoitteet

Kestävässä, kilpailukykyisessä ja innovatiivisessa yhteiskunnassa huomio on kiinnitettävä lyhyellä aikavälillä myönnettävien varojen sijaan pitkän aikavälin investointeihin vammaisten hyväksi. Yhteiskunta, missä monilla on työpaikka, mikä näin ollen myös varmistaa eläkejärjestelmän vakauden, on kestävä. Yhteiskunta, jossa esteet voidaan poistaa muuttamalla niitä ja jossa ihmisten elämää eivät määritä olosuhteet, johon he ovat syntyneet, mikä mahdollistaa sosiaalisen nousun, on kilpailukykyisempi. Sellaisten ratkaisujen löytäminen, jotka eivät perustu ensisijaisesti sosiaaliseen hyväksyntään vaan joilla vastataan yksilöllisiin tarpeisiin ja jotka ovat kustannustehokkaita ja edistävät vammaisten sosiaalista integraatiota näiden saavuttaessa itsenäisen suoriutumisen elämäntavan, tekee yhteiskunnasta innovatiivisen.

Vammaisten tarpeisiin perustuvien eri tukimuotojen välille on tehtävä ero, jonka on perustuttava tiukasti aktiivisia ja passiivisia hoitomuotoja koskeviin aloitteisiin. Tavoitteena

on, että erilaisista ja eriasteisista vammoista kärsivät ihmiset saisivat tieteellisten tutkimuksien ja kuluttajatutkimuksien tuoreimpiin tuloksiin perustuvaa yksilöllisemmin räätälöityä tukea, mukaan lukien Maailman terveysjärjestön luokittelujärjestelmä, jossa arvioidaan myös toimintaympäristöön liittyviä tekijöitä tietyn vammaisen henkilön toimintakykyä määriteltäessä, ja jotta yksilöllisesti räätälöityyn tukeen olisi mahdollisimman vähän tarvetta, olisi pyrittävä luomaan aidosti esteetön toimintaympäristö ja lisättävä mahdollisuuksia käyttää palveluja ja tuotteita.

Euroopan vammaisstrategian täytäntöönpanemiseksi on määriteltävä yksityiskohtaisemmat määräajat, ja valvonnan osalta on myös määriteltävä tarkemmat määräajat ja sitä koskevat järjestelmät. Neuvoa-antavat elimet, joita ei ole vielä otettu mukaan prosessiin, saattavat nousta tärkeään asemaan ja siten helpottaa tiiviimmän ammatillisen koordinaation suunnittelua ja täytäntöönpanoa.

Kansalais- ja ihmisoikeudet

Euroopan parlamentti ei ole sitoutunut noudattamaan ainoastaan EU:n perusoikeuskirjaa. On syytä tähdentää, että kaikkien tarpeet huomioon ottavaa suunnittelun periaatetta olisi tuettava sekä käsitteenä että suunnittelumenetelmänä, jotta laajemman saavutettavuuden päämäärään ylletään.

Tiedon keräämisen ja sidosryhmien kuulemisen merkitys

Komission kuuleman asiantuntijajärjestön (vammaisista koskeviin kysymyksiin erikoistunut akateeminen asiantuntijaverkosto ANED) mukaan vammaisia koskevat määritelmät ja tiedot ovat puutteellisia ja monissa tapauksissa ne eivät ole edes vertailukelpoisia. Erittäin ratkaisevissa seikoissa ei ole läheskään tarpeeksi tietoa: laitoksissa hoidettavien vammaisten määrästä, oloista ja hoidosta on tarjolla vain niukasti luotettavaa tietoa. Tutkimusta on rahoitettava sosiaalisen kartan aukkojen täydentämiseksi.

Väestönmuutokset ja esteetön toimintaympäristö

Väestönmuutosta koskevien kysymysten yhteydessä viitataan harvoin ennenäkemättömiin haasteisiin, joihin ikääntyvässä yhteiskunnassa elävien ihmisten on pystyttävä vastaamaan, ja siihen, että huollettavien ihmisten määrä kaksinkertaistuu, mistä aiheuttaa ennalta-arvaamattomia seurauksia. Tätä päätelmää tukee myös Eurostatin ennuste, jonka mukaan huollettavien ihmisten määrä kaksinkertaistuu vuoteen 2050 mennessä ja jonka mukaan tämä suuntaus vaikuttaa erityisesti Saksaan ja Italiaan sekä niihin Keski- ja Itä-Euroopan maihin, jotka ovat hiljattain liittyneet EU:hun. Korkeammasta eläkeiästä, vaikka se yhdistettäisiin terveempään elämäntapaan, seuraa huomattavia muutoksia toimintaympäristöissä ja palvelujen saatavuudessa. Itsenäisen suoriutumisen merkitys kasvaa, sillä todennäköinen puute sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työntekijöistä nostaa näiden palvelujen hintoja vastaisuudessa.

Vapaa liikkuvuus ja esteettömät palvelut

Vapaan liikkuvuuden periaate kuuluu Euroopan unionin perusoikeuksiin. Tarvitaan esteetöntä julkista ja yksityistä liikennettä (myös pysäköintilupien yhdenmukaistamista on edistettävä lisätoimin jäsenvaltioissa Euroopan vammaisstrategian tavoitteiden mukaisesti) ja lisäksi on

kehitettävä yhdenmukaista ja lainmukaista matkustaja-asiakirjaa, jota esittelijä on edistänyt jo pitkään, jotta turvallisesta matkustamisesta erilaisilla kulkuvälineillä tulee mahdollista kaikille.

Lisäksi tarvitaan näkövammaisten kannalta helppokäyttöisiä verkkosivustoja, sähköisesti käytettävissä olevia viittomankielisiä verkkopalveluja, tarkoituksenmukaisia normeja, maksuttomia ohjelmistoja ja ratkaisuja, joilla kannustetaan tieteknisten taitojen yleistymistä ja toteutetaan aikaisemmat eEurope-aloitteet.

Yhtäläiset mahdollisuudet

Yhtäläiset mahdollisuudet ei ole sama asia kuin samanlaiset yhtäläiset mahdollisuudet, sillä niiden avulla ei saavuteta integraatioon liittyvää sosiaalista tavoitetta. Mahdollisuudet ovat yhtäläiset, jos samat toimet johtavat samaan lopputulokseen määritellyin ehdoin ja keinoin, jotka voidaan varmistaa tarkistamalla tekijöitä, jotka ovat merkityksettömiä työhön liittyvien ja lopullisten tulosten saavuttamisen kannalta.

Yhtäläisistä mahdollisuuksista ei voida puhua, jos tuotteet ja palvelut eivät ole kaikkien saatavilla samaan hintaan; Tuotantoteknologia mahdollistaa tuotteiden ja palvelujen kustannustehokkaan monipuolistamisen siten, ettei vammaisille aiheudu lisäkustannuksia ainoastaan siitä syystä, että heidän tarpeensa ovat erilaiset.

Pk-yritykset ovat erittäin tärkeässä asemassa, sillä ne voivat myötävaikuttaa sosiaalisen osallisuuden lisääntymiseen tarjoamalla tietoa ja palkkaamalla vammaisia henkilöitä. Pk-yritykset osallistuvat myös julkisia hankintoja koskeviin menettelyihin tuottamalla tuotteita ja palveluita, joiden tarjoamiseen vammaiset osallistuvat, mikä edistää niiden kilpailukykyä.

Investoiminen vammaisiin

Nykyiset koulutusjärjestelmät eivät täytä edellytyksiä, jotka mahdollistaisivat vammaisten tarpeiden paremman huomioon ottamisen, ja opintonsa keskeyttävien vammaisten määrä on edelleen korkea. Esimerkiksi kehittyneimpiin jäsenvaltioihin kuuluvassa Tanskassa 44 prosenttia vammaisista nuorista aloitti opinnot toisen asteen koulutusjärjestelmässä, kun vastaava muiden kuin vammaisten oppilaiden osuus oli 75 prosenttia. Noin viidellä prosentilla eli murto-osalla vammaisista on korkea-asteen tutkinto.

Köyhyyden torjuminen

Köyhyys uhkaa 80 miljoonaa vammaista, mukaan luettuna miljoona kuuroa, jotka ovat vaarassa syrjäytyä sosiaalisesti (OECD:n mukaan noin yksi neljästä vammaisesta elää köyhyydessä). Köyhyyden uhka on myös leimaava, ja työkyvyttömyysetuudet ja -avustukset on taattava niitä tarvitseville.